

- Visoki kontrast
- Čitljiv slog
- Podcrtane poveznice

Moderna vremena

Pogledaj... sve je puno knjiga.

RAZGOVOR • Piše: ANA ĐOKIĆ • 30.07.2024.

PISAC I LIK – ODRAZI U STVARNOSTI • SANDRA ANTOLIĆ • AGENCIJA ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

Pisac i lik : Sandra Antolić i ...

Sandra Antolić (osobna arhiva)

Upravo sam pročitala roman [Svojevrсна](#) (Vuković & Runjić, 2021.) prvijenac **Sandre Antolić** koju sam davnih dana znala kao samosvjesnu, pametnu mladu kritičarku s TV ekrana. Poslije smo se, stjecajem okolnosti, upoznale i privatno, što je bilo dovoljno da iz velike daljine nastavimo pratiti uzajamni rad. Stoga me je jako razveselilo kada sam čula vijest da je od Povjerenstva Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske kao autorica *Svojevrсне* dobila stimulaciju za najbolja ostvarenja na području književnog stvaralaštva u 2021. i 2022. godini.

U međuvremenu sam i ja dobila stimulaciju, ali Agencije za elektroničke medije i to za serijal intervjuja pod nazivom **Pisac i lik, odrazi u stvarnosti** koji upravo ovim razgovorom kreće u realizaciju.

Spisateljica brusi stil, scenaristica dijaloge

Ana Đokić: Draga Sandra, uloge su nam se trenutno obrnule. U vrijeme kad smo se upoznale, ja sam bila pisac, a ti si radila kao kritičarka, urednica na TV-u i novinarka. Sad se srećemo u izmijenjenim ulogama. Ti si spisateljica, a ja novinarka. Koliko te zabavlja to mijenjanje poslovnih uloga? Upoznaješ li različite Sandre u svakoj od njih?

Sandra Antolić: Pa zar si ti manje spisateljica zato što me sad intervjuiraš? Osim toga, kad sam pročitala pitanja, takva ne bi postavljao novinar. A još te moram malo i ispraviti. Nisam nikad bila novinarka, pa ni novinarka u kulturi. Bila sam urednica filma u Zarezu, urednica filmskih emisija na HTV-u te filmska kritičarka na radiju, filmskim portalima i u nekim kolažnim TV emisijama. Od studentskih dana bavila sam se pisanjem i o filmu i pisanjem proze. Kad sam počela s filmskom scenaristikom, krenulo je prožimanje tih dvaju pisanja. I uvjeravam te da sam svo to vrijeme prilično integrirana, bar vjerujem da je tako, jedna jedina Sandra, jedinica u svojim roditelja.

Kakva je Sandra Antolić spisateljica u odnosu na Sandru Antolić filmsku kritičarku i scenaristicu?

Spisateljica brusi stil, scenaristica dijaloge. Obje se interesiraju za iste teme iz života ljudi u Hrvatskoj – zemlji zastoja.

Moram priznati da sam s velikim užitkom pročitala tvoj roman. Toliko je „pun duše“! Je li prvobitno bio filmski scenarij?

Prvo su bile kratke priče. Crtrice zapravo. Pa filmski scenarij od četiri priče, pa od tri, pa sveden na jednu priču. Onda se jako dugo nije dogodila produkcija filma koji sam nazvala "**Nosila je rubac črleni**", skoro šest godina otkad je prošao na produkciji na HAVC-u i na Makedonskom filmskom fondu. Razlozi su bili raznovrsni: od zastoja filmske proizvodnje dolaskom **Hasanbegovića** na čelo Ministarstva kulture i medija, smrti redateljve majke i najavljenog snimanja njegovog filma u SAD-u pa do korone... Tako da sam odlučila napisati roman prema motivima iz scenarija s ciljem da ga objavim paralelno s početkom kino-distribucije filma. To se dogodilo 2021. godine.

Kada se u tebi rodila ideja da scenarij pretočiš u prozni tekst, i koliko je trajao taj proces „pretakanja“ dramskog pisma u prozni?

Kako sam izvrtila scenarij u najrazličitijim verzijama, bila sam jako raspisana na tu temu '91. Tako sam roman pisala lako i relativno brzo. Ne sjećam se baš u dan koliko mi je vremena trebalo jer sam se stalno prekidala pisanjem što novih scenarija kojima sam aplicirala na HAVC, što radom na scenariju filma "A bili smo vam dobri" **Branka Schmidta**, a još mi je povrh svega u privatnom životu krenuo hali-gali ranih pedesetih.

Je li bilo teško naći nakladnika?

Nakladnika sam našla dok još nisam napisala ni retka. Ponudila sam scenarij kao predložak i najavila uspješan roman. **Boris Runjić** mi je vjerovao na riječ. Znali smo se s komparativne književnosti, sreli se devedestih ponovno na magisteriju. Znao je s kim ima posla. Slala bih mu ficleke, tvrdio je da se zabavlja i poticao me da završim roman. Tog se perioda sjećam kao Šeherezada tisuću i jedne noći, samo je trajao puno, puno kraće.

Ilustracija: Sandra Antolić

Uvijek sam radoznala čuti kako drugi pisci pišu. Pišeš li ujutro, navečer, u komadu pet – šest sati ili isprekidano po pola sata, grickaš li nešto dok pišeš (moj kompjuter je uvijek pun mrvica), piješ li kave, hodaš li do prozora i natrag... Drugim riječima, kako izgleda jedan dan Sandre Antolić spisateljice?

Ranije se budim i prije no što ustanem mislim nešto tipa; mogao bi lik taj i taj napraviti to i to, ili; izbacit ću onaj motiv i staviti neki drugi, ili; šta mi je bilo da napišem onoliku glupost. Onda popijem kavu i sve to zaboravim dok šećem s psom Aslanom. Ako hodamo uz Savu, diktiram si ideje u diktafon i nikad ih ne preslušam, važno mi je samo da sve izgovorim. Onda odem u dućan, tržnicu, skuham ručak. Oko jedan krenem pisati pa me najčešće ulovi san od petnaestak minuta. Nastavljam pisati i pritom često jedem bombone od kadulje ili mente. Surfam i pišem paralelno, dnevno napišem između dvije i četiri kartice. Ako pišem scenarij, onda je mjera deset minuta scenarija. Onda oko šest popodne moram opet u šetnju sa psom i to mi teško pada jer se mrzim prekidati. Ako nastavim pisati navečer, to je vrijeme od devet do jedanaest. Ako ne, onda čitam napisano i redigiram.

Nema izlazaka, kava, prijatelja, ne javljam se na telefon. Pisanje je izolacija. Novom romanu "Hrvatska mati" dugo sam gađala žilu na primjer. Onda sam se zalaufala i došla do neke osamdesete kartice. Uto sam od prijateljice na korištenje dobila kuću u Gorskom kotaru pa mi je ideja bila tamo provesti ožujak i završiti roman. Prednost je osim osamljivanja i predivne prirode bila i

što nisam morala šetati psa. I? Što misliš da se dogodilo? Bacila sam pola napisanog i opet bila nigdje. Ha, ha. Ali mi se od svježeg zraka i nigidine ipak sve iskristaliziralo pa sam po povratku u Zagreb završila tekst za četiri mjeseca.

Zanimljivi obrati, baš kao na filmu!.... Jesi li ti Zagorka? Ili si imala stručnog suradnika za kajkavski jezik? I drugog stručnog suradnika veterinara koji se razumije u različite vrste (pasmine?!?) svinja?

Zagorka sam po mami. Znam dijalekt jer sam puno išla u Zagorje, imam sluha (novi scenarij "Ajme majko!" napisala sam na dalmatinskom dijalektu), a i po struci sam lingvist. Što se tiče svinjskih pitanja, njih sam izučavala u NSB-u. Priručnik "Svinjogojstvo" te stare novine u kojima ima općih i povijesnih podataka o svinjama, stočnim sajmovima, pasminama...

No, ne bi ni sjajni kajkavski dijalozi, niti stručni osvrti na svinjski rod bili dovoljni za potpuni čitateljski užitek, da nije iznimno dojmljivih opisa života u Hrvatskom Zagorju početkom devedesetih godina prošlog stoljeća. Koliko si i sama provela vremena na „zagorskim bregima“?

Devedesetih više nisam odlazila u ono mamino Zagorje, ali sam se preselila u Prigorje. Tako da znam ponešto o Zagorju od desetljeća sedmog (prošloga stoljeća). Premda, ono što ti zoveš "život u Hrvatskom Zagorju devedesetih" – to je jedna nedatirana, univerzalna zagorska matrica koju sam usvojila u djetinjstvu, proučila, ispretumbala i ispljunula. Ne bih previše mistificirala, mogu ti dati jedan recentan primjer zagorskog matrixa kad ti se već toliko dopao.

Može.

Dakle, radi se o plinu.

Plinu?

Prije neki dan, nakon mjesec dana remonta u mojoj ulici i isključenog plina na 35 stupnjeva zbog čega ne rade bojler i plinski štednjak, dolaze dvojica spasitelja iz Plinare. O, sreće! Mlađi, nevelike pameti. Stariji vidno pijan, mrmlja, petlja, šarenice mu se izvrću, a nije još ni deset prijevodne. Ja ih već na ulaznim vratima haustora špotam jer su bezobrazni. Mlađi pokriva pijanstvo starijeg, preuzima komunikaciju, dolaze mi u stan. Pijani sjeda u kuhinju jer nije stabilan na nogama, mlađi se penje lojtrama i iz hodnika izvikuje brojeve s plinomjera onom pijanom u kuhinju. Ovaj to pokušava zapisati, al mu ide teško jer ne može upamtiti ni dva broja u nizu. Brojevi lete s lojtri, vrijeme teče. Da ubijem bizarnu situaciju pitam otkud su. Vele Gornja Stubica pa vrata pitanjem otkud sam ja. Marija Gorica, kažem rodno mjesto moje mame, makar sam rođena Trešnjevčanka, ali zanima me šta će reći na Mariju Goricu.

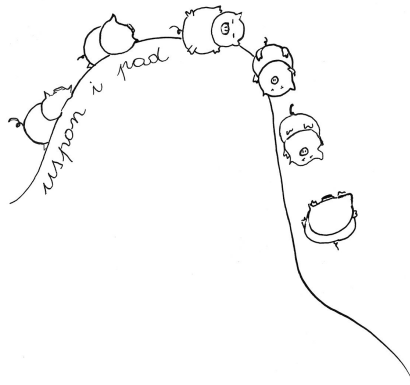
Tu se pijani odjednom uključuje i obraća se mlađemu:

Sam ti rekel da je Zagorka, zato nas celo vreme zajebava. Ne bi čovjek vjerovao, ta opaska probije led, pa riječ po riječ, već smo si svoji, nudim kavu. *A ne, ne, moramo dalje,* kaže mlađi. Plin je pušten, bojler radi, brojke su upisane, formulari potpisani, pratim ih do vrata. *Doviđenja, fala,* kadli se okrene onaj pijani i mrtav me ozbiljan pita: *A ščime se vi gospođa bavite?* Nisam mu mislila reći, ali ajde, mislim si, baš da čujem jesu li gledali "Rubac". Tako kažem da sam eto baš ja napisala taj film, da ga ima na Netflixu i da ga je vidjelo cijelo Zagorje, skoro 30 000 ljudi.

O da, veli pijani, *gledal sam.* Pa namjesti iskreno začuđenu facu i pogodi me poantom ko s u celofan neumotanim svježim komadom stajskog gnoja:

Kak ste mogli napisati tak nekaj glupoga?!Evo to ti je taj svezvremenski zagorski duh. Srećom ne mora čovjek daleko potegnuti želi li se njime opajati.

Kontekst romana je rat, a rat je vrijeme kad smo lišeni svega i svačega, pa i života samoga.

Ilustracija: Sandra Antolić

Ha, ha, ha. Jao, jao. Nije lako biti pisac... Uz zbilja briljantan opis ruralne sredine, u tvom „romančecu“ osjeća se utjecaj kulturnih filmova poput Prašćića Babea, Breze, Gruntovčana... Koliko je tvoje filmsko znanje i interes „kumovalo“ sadržaju *Svojevrzne*?

U romanu nisam išla za filmskim referencama, pa čak ni u scenariju filma mi niti jedan od ovih uzora koje spominješ nije bio na pameti. Ali da. Kako pišem u slikama (kao da izvana gledam prizor i prisluškujem što likovi pričaju) tekst mi je podosta "filmičan", a osim toga, *Svojevrzna* ima i specifičan, brzi ritam. Ali, naravno da sva filmska lektira, klasici kao i novije i možda recepcijski zahtjevnije forme, supostojе u meni kao konzumentu i nataložene čine humus svim tekstovima koji niču iz mene.

Kako si se osjećala kad si završila roman (iako mi se čini kako je u pitanju tek prvi dio i da se drugi već uveliko piše)? Kakvu si reakciju publike i književne struke dobila? A kakvu si očekivala?

Nisam ništa očekivala. Izdavač možda je. Spomenula sam da je objavljivanje romana namjerno koincidiralo s premijerom filma pa mi je pozornost bila pomalo raspolučena. Nisam javno predstavljala roman jer ne volim javna predstavljanja književnih djela. Istina, palo mi je na pamet da odem na turneju po Zagorju, ali sam odustala zbog nekog posla koji mi je uletio. Tako na kraju konaca nisam uopće radila na marketingu svog romanesknog prvijenca. No onda se dogodilo da ga je **Igor Mandić** pohvalio, a svi znamo kakvom je on šibom znao mlatiti po hrvatskim književnim guzicama. Njegovu pohvalu sam doživjela kao da mi je netko zaključio peticu iz matematike, a potom su krenuli i razni najuži izbori (za četiri hrvatske književne nagrade) te me je, kak se to veli, *prihvatila struka i publika*.

Što se tiče drugog romana, gotov je. "Hrvatska mati" nije nastavak "Svojevrzne", ali je toga stila i likovi su opet većinom jako mladi.

Zanima li te o čemu se radi?

Naravno.

Opet o ljubavi. Ovoga puta o ljubavi nogometaša NK Krapine i djelatnice na Odjelu sortiranja voća i povrća Lidla koji nakon mnogih peripetija što njega odvođe u zemlju na sjeverozapadu Europe ipak dočekaju sretan kraj i zasnuju obitelj na 111. kartici. Više od ovoga ne smijem otkriti da ne pokvarim užitak tisućama mojih vjernih čitatelja.

Ha, ha, ha. Ironična si, ali ja sam sigurna da tvoji romani imaju tisuće čitatelja, barem onih koji posuđuju knjige u knjižnici... I tema romana *Svojevrzna* (bar onako kako sam ga ja doživjela) jest – ljubav. U njemu su doslovno svi odnosi, odnosi ljubavi (iako se ljubav izražava na svakojake načine, pa čak i tako da odeš od voljene osobe!) No mene je najviše ganuo odnos pisca prema svojim likovima. S toliko ljubavi pišeš o njima! Jesi li bila svjesna toga prilikom pisanja?

Jesam. I nema negativca. Ali ima ironije, persiflaže. Moji likovi su mali/mladi i nevini/naivni, nisu neke velike pameti (više su, rekla bih, bez pameti), ali imaju srca i razne bedaste, ali čvrste životne stavove. Imaju također i male planove i male ideje, a svijet je velik i nepoznat i iza ćoška ih čekaju svakojake prepreke i čuda pa ih oblažem ljubavlju i odijevam u jezične benkice da ih štite.

No, usprkos tome, sve si svoje likove na početku, sredini ili kraju knjige, ipak lišila ljubavi! Prasca Rokija zakolju hrvatski dobrovoljci. Mladi svećenik Vjeran se raspopi, ali ne da bi se oženio ženom koju voli, već da bi otišao u rat i u njemu poginuo. Ankin petogodišnji sin udavio se u Sutli još prije početka romana, a od silnih užasa koje je pred očima vidjela, mlada i naivna prasica Beba, (inače čuvena u cijelom Zagorju po umijeću ljudskog govora) na kraju

romana je – onijemila! Zašto si svojim likovima kao njihova „stvoriteljica“ namijenila baš ovakve sudbine? Krije li se iza ovog višestrukog „anti sretnog svršetka“ neka poruka pisca? Neka teza? Možda upozorenje?

Pa nije baš tako. Roki i Vjeran su likovi-amblemi teme zabranjene ljubavi. Jedan je Srbin, a drugi pop pa su u startu jukstaponirani mogućem happy end-u. Osim toga, kontekst romana je rat, a rat je vrijeme kad smo lišeni svega i svačega, pa i života samoga. Što se tiče Bebe, moram ti reći da nisam zamislila kako je onijemjela od užasa rata, nego zato što je u trenutku kad je postala majka nestalo magije djevojaštva i začuđenosti svijetom pa stoga i govora. Govor je bio iskra mladosti koja se ugasila kad je počeo taljigavi život. Moja teza uz taj lik bila je zapravo feminističke prirode, a ne antiratne. Isto je i s Ančicom; mlada puca je rodila i time se pomirila sa sudbinom udane za seoskog idiota (trpnost!). Majčinstvo i rat su učinili svoje.

Jedini neutralni promatrač svih događanja koje opisuješ u romanu jest – Stvoritelj. Njega si jedinog poštjedjela bilo kakvog udarca sudbine. On od početka do kraja romana jedini neprestano prima ljubav svih mještana (i malo naratorove ironije). Kako to da je on jedini ostao u romanu ljubavno „neokrnljen“?

Reda mora biti, rekli bi Zagorci. U romanu spominjem dvije moralne vertikale koje ansambl likova poštuje, obožava, kojima se zavjetuje, koje konzultira. Prvi je Trpeći Stvoritelj. Naglašavam da to nije isto što i Isus na raspelu kojima inače vrvi Zagorje, već jedna skulptura veličine spomenika na gradskom trgu koja je izmještena stajati usred polja. Trpeći Stvoritelj nema aktivnu ulogu, ne govori i ne ponaša se, nalik je grčkom mudracu u betonskoj apsidi koji podsjeća ljude na pravdu, mjeru i pravu mjeru.

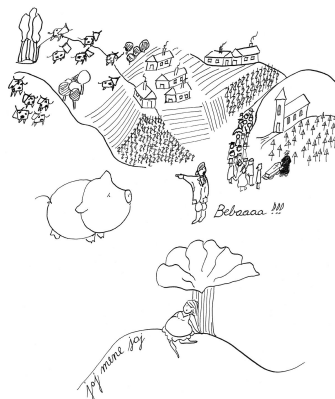
Ono što je čudno kod Trpećeg Stvoritelja kao materijalizirane ideje koju su lokalci ili župa nasadili na ledinu, jest da je uz "stvoritelja", dakle Boga, dodana atribucija "trpnost" koja nikako nije prirodna odlika demijurga. Baš suprotno tomu, Stvoritelj je taj koji kreira sudbinu ljudi prema svom aršinu, a ljudi su ti koji trpe, primaju udarce sudbine i saginju glavu. Nije ih ni čut, ni vidjeti (to je ono što sam kao klinka usisala s *Baladama Petrice Kerempuha*, tu ideju "hrvatskog stada" koje tiho muče i ide pod nož).

Tvoja interpretacija da je Trpeći Stvoritelj ljubav, čini mi se moguća, ali netočna.

Uz to, kako sam rekla, u *Svojevrsnoj* postoji i druga moralna vertikala zadužena za red i mjeru, a to je Majka Božja koja se, sjeti se, pojavljuje na proštenju kao lik savjetnice i korektiv u jednom od lukova radnje.

To su ta dva *kipeca* koji su uz govoreće svinje čvrste točke magičnosti romana.

Volim ljude i vjerujem da je u svakome žiće ljubavi.

Ilustracija: Sandra Antolić

Moram priznati da mi je Majka Božja prošla potpuno ispod radara.... Koliko su tvoja osobna iskustva ljubavi (obiteljske, domoljubne, partnerske, spiritualne) imala utjecaja na razrješenja odnosa među akterima priča iz romana? Ili misliš da tvoj život i životi tvojih aktera nemaju baš nikakve veze?

Pa nakon sad već drugog romana napisanog pod kabanicom Ljubavi, ne mogu ne zaključiti da mi tema nije inherentna. Sjećam se završnog songa iz scenarija u kojem to izriješom i kažem (redatelj ga na moj užas nije uvrstio u film):

Ja te zovem, pojdi zmenom
putu kaj ni videt kraj
zlata roža, večna mladost
hodi, pemo si vu raj.

Kaj se brineš, ženska draga,
rubac deni črleni,
nismo više lepi, mladi,
al v raj pemo zlačani.
Nek i grmi, nek i seva,
nek lisjaki režiju,
nama nemre nigdo nikaj,
od nas vepri bežiju.
Sam nek dojdū huda leta,
s'e bumo pregrmeli,
Jeste čuli Majku Božu:
"Ote k meni, Zagorci!"
Ljubav sebi puta najde,
tak je bilo vekomaj,
zlata roža, večna mladost,
z ovog mesta 'si vu raj!

Ali vratimo se pitanjima koja si mi postavila. Naravno da moj i život mojih likova imaju itekakve veze. Nekima sam prišla svoja iskustava, neke sam kreirala na svoju sliku i priliku, neke ubacujem u scene iz svog života da vidim kako će se u njima snaći. A neki su pak nastali kao konstrukti po načelima proizvodnje humora i smiješnih efekata. Generalno, ne pišem *autofiction*.

S kojim si se likom najviše identificirala? S Bebom, možda? Za mene, njezino je onjkanje jedna od najvećih osuda rata u književnosti. Na nivou zen koana.

Hvala ti na takvom razmišljanju. Ja sam svakako htjela reći da je rat glupost. Notorna i krvava. I da je meni i mojoj generaciji (1967.) uništio mladost. A tekovine rata mi i dan danas truju svakodnevicu. Već sam rekla da sam bila mlada mama kad je počeo Domovinski rat. Diplomirala sam i planirala sam pokrenuti neku svoju priču. Trebala sam se javiti u neke književne časopise u kojima će mi objaviti neke kratke priče, sve je bilo opojno neizvjesno. Ganjala sam i stipendiju za nastavak studija u inozemstvu (u ono vrijeme je to bila rijetkost pogotovo kad se radi o humanistici), ali sve je to stalo i sve je odjednom bilo "Srbi i Hrvati", "moja domovina", "izbjeglice i skloništa" i još sto čuda iza ćoška koja se mene do jučer nisu niti najmanje ticala, a onda su me se s malom bebom i bez posla odjednom ticala itekako.

U tvom romanu, kao što sam na početku napomenula, dirnuo me je način na koji komuniciraš s nama čitateljima i stavljaš nas pred svršen čin – što god da tvoji likovi rade, mi ih razumijemo i volimo. Sve do jednoga. To me je doista fasciniralo. Kako ti je to uspjelo? Ta suptilna „indoktrinacija ljubavi“?

Volim ljude i vjerujem da je u svakome žiće ljubavi. Moj je posao i nalog da to pronađem i opišem, osvjetlim. Ne volim zle likove. Uvijek sam se bojala nitkova i varalica u pričama, od Snahe u "Šumi Striborovoj", Rodolpheu u "Madamme Bovary", do "Američkog psiha". Ja ih ne želim napisati. Iako ih dobro pišem. Imam jedan scenarij na temu onog ubojstva djevojke koja je stopirala kamion oko Knina. Sjećaš se? Onaj neki monstruozi kamiondžija koji ju je raskomadao jednu i u crnoj vreći bacio kod Modruša, što se saznalo nakon što je policija tri jezera isušila i cijelu Liku prevrnula. Scenarij se zove "Puška", ali nisam našla redatelja za njega makar sam dobila HAVC-ov poticaj za razvoj scenarija.

Moram priznati da ja takav film ne bih voljela gledati. Ali potpuno se slažem s tobom da u svakom čovjeku ima ljubavi. I ludila. I kreativnosti! Otkud ti ideja za crteže u romanu? Kako je išao taj proces ilustriranja tvojih „zagorskih minijatura“?

Cijeli život crtam, ali mi se ilustriranje romana činilo prepretencioznim i vjerujem kako bih odustala da me **Runjić** nije nagovorio. I on jako dobro crta pa nam je to bio jedan dodatni zajednički rad na romanu. Osim toga, moj omiljeni roman "Vrtlareva godina" ilustriran je upravo crtežima autora **Karela Čapeka**. To me je inspiriralo.

Draga Sandra, puno hvala na razgovoru. Predlažem da sada damo riječ jednom od tvojih književnih likova. Ja se nisam odlučila ni za tvoju glavnu književnu junakinju, mladu prasicu Bebu (znam da bi, razočarana u svijet, i u ovom intervjuu samo onjkala!), ni za zabrinutu i tužnu gospođu Anku koja je ostala bez svoga sina, pa čak ni za Ančicu, koja mi je kao, na silu udana i u ljubav razočarana trudna tinejdžerica, nekako najprovokativniji ženski lik u cijelom romanu. Nisam imala hrabrosti za odgovore pitati ni Ludog Renateka (jer tko zna kakve bih odgovore od njega dobila!) Odlučila sam porazgovarati s jedinim staloženim junakom ovoga romana, istina više promatračem nego akterom, s kipom Trpećeg Stvoritelja, onim koji je, da parafriziram „sjedeći u apsidi kraj makadamskog puta, ogrnut u cementne halje i dugu bradu, ržao na plećima sva čuda svijeta. Montiran posred Hrvatskoga zagorja, na pola puta između Cugovca Donjeg i Cugovca Gornjeg, iz svoje se komforne garsonijere brinuo za seljane, stoku i porod ovoga romana.“

Draga Ana, iznenadila si me sad. Stvoritelj nije lik.

Uh, sad si ti mene iznenadila. Ne bih se složila da Stvoritelj nije lik.

Već sam to objasnila.

Ja sam ga doživjela kao Promatrača i Ljubav samu.

Ali Promatrač nije lik. Ni Ljubav sama nije lik. Likovi imaju unutarnji život i djelatni su.

Moj dojam je da bi nam Stvoritelj imao mnogo toga za reći, kad bi mu samo dala riječ. Ali ako ti drugačije misliš, u redu.

Kad si već zapela za tog Stvoritelja, da ti ispričam kako ga znam.

Hajde.

Trčala sam Zagorje trek, kružnu orijentacijsku utrku sa startom i ciljem u Zaboku. Jedna od stanica za cvikanje kartice, bio je Tisanić Jarek, mjesto gdje je skončao Vinko Pintarić o čijem sam izvanredno zanimljivom životu napisala seriju (sjećaš se, vidjele smo se na pitchingu?). I trčim ja tako sva usmjerena na dolazak do tog meni prevažnog Tisanić Jarka, kad mi pred nosom nikne užasna uzbrdica. To me razljuti i da *pasmater puf pant* –kad na vrhu neka skulptura. I eto, dalje je bilo kako sam opisala, ali je meni u tom trenutku Stvoritelj bio pouka da moram biti trpnija kad se već oću važna delati z tim trčanjem.

Hahaha, sjajno! ... Ali zanimljivo je to. Za tebe je Stvoritelj metafora trpljenja. Za mene je metafora ljubavi.

Za mene ne, ali ga je narod tako nazvao.

U kakvom su odnosu, po tebi, trpljenje i ljubav? Nisu li to dva potpuno suprotna doživljaja svijeta koji jedan drugoga isključuju?!?

Ne, nadopunjuju se.

JOŽA MAKRAN: Pardon puce, slušam vas već neko vreme pa sam se pital jel bi se mogel i ja mrvicu ubaciti?

(Zanimljiva situacija. Imam pisca koji odbija dati riječ Stvoritelju i književni lik koji nepozvan upada u intervju.... Čini se da Trpeći Stvoritelj i meni nešto poručuje!)

Izvolite, gospodine Joža.

JOŽA MAKRAN:

Ja sam samo htel, i fala kaj ste mi reč dali, malo situaciju pojasniti kakva je zmenom v tom romanu od gospođe Sandre jer

ispada da ja volju svoje kćeri Ančice nis poštival, da sam ju za bedaka dal pa sam nekak zahrdani i kockasti ispal, kaj opće nisam. Ja znam da bi drug'če bilo da je moja Ruža živa, da bi ona za popa navijala i da ju kaj selo veli opće ne bi briga bilo, al ne zna ona z te svoje gornje pozicije v Raju kakva su vremena onda bila i da se rat spremal i da su nam Vinkeca f vojsku zdigli...

Mogu li vas i ja nešto pitati?

Ak nije prosto.

Jeste vi baš odlučili dati kćerku za Ludog Renateka ili je to bila odluka pisca?

Pa to vam i pripovedam. Mislil sam da bu za nju bolje bilo ak bu z Renatekom doma sedela neg da se z popom potuca, a okolo bombe padaju. Čak sam se v jednom času i premišljaj, jel bi ju pustil da za srcem ide, il ju ne bi pustil, al je onda je tu gospođa Sandra nastupila i to presekla, kak se veli, i basta!

Kako Vam se čini način na koji Vas je autorica predstavila? Biste li vi samoga sebe drugačije opisali?

A kaj bi ja samoga sebe opisival? I kome? Koga briga za starog Zagorca, bog sveti da me Bog dragi oće k sebi zeti čim prije.

Meni osobno se čini da je Sandra kao „stvoriteljica“ ovoga romana, bila poprilično stroga sa sudbinama svojih junaka. Što Vi o tome mislite? Je li Beba mogla zbrisati u šumu i sretno živjeti skupa sa svojim Rokijem i njihovih dvanaestero prasića „dok ih duboka starost ne rastavi“? Je li Vjeran, razriješen zavjeta pred Bogom, mogao postati ponosan muž vaše kćerke Ankice koja čeka njegovo dijete? Je li se vaš sin mogao vratiti živ i zdrav iz rata, a ne poginuti?

Čujte gospođa Ana, najte se srditi, al kak bi po vama prasićka v šumi z pajcekima živela? Pa lovci bi ju strelili, i nju i nerasta i odojke. A ak ju ne bi lovci, već bi ih s'e ljudi pohvatali i v svoje svinjce hitili. A kaj se popa Vjerana tiče, nigdar vam pop ni sretan gda se raspopi. Bilo je v našem selu kolko oćeš takvih slučajeva. Uvek ih nekaj vleče nazaj i mira nemaju. Al kad me već pitate, jedino mi je žal kaj se moralo z mojim Vinkecom sve tak završiti. Ne znam zakaj gospođa Sandra nije mogla poštovati da se ranjen doma naprimer vrne, il je mogel z vojske pobegnuti pa preživeti. Niš ju ne bi koštalo da je tak napisala, kaj ne? (uzdah) Al kaj je, tu je. Zna se da se čovek mora povinuti onomu kaj ovi zgora odlučiju.

Čuli smo kako je Sandra Antolić opisala vas. A kako biste vi opisali nju?

Ni loša. Već je plus kaj nas se opće negdo setil. I nas Cugovčane, i Zagorja. I kaj nas je zvelkla na svetlo dana. To joj fala. A jel se to kome sviđa više ili manje, f to ja ne ulazim. Nije na meni da se mešam.

Draga Sandra, dragi gospodine Joža, puno vam oboma hvala na razgovoru!

Bio je ovo (meni poprilično uzbudljiv i nepredvidljiv) razgovor s književnicom Sandrom Antolić i njezinim književnim likom Jožom Makranom koji ću zaključiti završnom rečenicom iz romana SVOJEVRSNA:

„Ovaj život nema kraj, sve nas čeka zlatni raj.“

Hvala i doviđenja!

**** Serijal tekstova *Pisac i lik* – odrazi u stvarnosti objavljen je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa Poticanje novinarske izvrsnosti.**

SANDRA ANTOLIĆ

Svojevrсна

Vuković & Runjić 10/2021.

176 str., tvrdi uvez s ovitkom

ISBN 9789532862799

Hrvatsko zagorje 1991. Mir Božji u Gornjem Cugovcu remeti samo Beba, svinja koja je progovorila... Sve je više novinara dolazilo raspitivati se o jedinstvenome hrvatskom govorećem prasetu, kako su je u jednom tjedniku nazvali, kao i “dokazu da Hrvatska pripada srednjoeuropskomu kulturnom krugu” (Vijenac, lipanj 1991.)...

– POVEZANI SADRŽAJ –

Razgovor • 25.10.2024.

Pisac i lik: Ivana Šojat & baka Mandica ('Sama')

Razgovor • 22.09.2024.

Pisac i lik: Nives Madunić Barišić & Marko (Žene koje vrište u sebi)

Razgovor • 17.09.2024.

O junacima i čudovištima: Tomica Šćavina – Ponekad, u ludilu se krije život
